

Nr 165.

Av herr **Bergman**, om anslag till undersökning av en statsbana från Hede kyrkoby till sjön Lossen.

Värdet av statens skogar och den inkomst statsverket har av de samma ökas ju år efter år.

Stora ansträngningar göras också numera att genom en rationell vård och stor planmässighet i avverkningarna höja statsskogarnas värde och sålunda söka avvinna dem bästa möjliga avkastning för nutid och framtid. Det finnes dock vissa trakter av vårt land, där på grund av naturhinder statsskogarnas värde är minimalt, och kommer säkerligen att så bli, intill dess att hindren undanröjas. Så är fallet med en av kronans största skogsdomäner, Ljusnedal i Härjedalen, och statsskogarna i övrigt i Ljusnans övre dalsystem. Genom dessas avlägsenhet från havskusten och framför allt genom de stora sjöarnas därstädes långvariga isbetäckning på vårarna gör, att timmermassorna komma att kvarligga i älvarna flera år, innan virket kan förädlas.

Givetvis kommer virkets kvalitet härigenom att högst väsentligt försämrats, en myckenhet timmer sjunker, och de pengar, som äro nedlagda på timrets inköp och avverkning, kunna icke förräntas. Följden har blivit, att timmerpriserna i ovannämnda trakter ha i oroväckande grad fallit år efter år, trots högkonjunkturerna i övrigt inom trävarubranschen, och under de senaste åren har timmer varit osäljbart ovanom sjön Lossen. Såsom ett belysande exempel härpå kan anföras, att år 1912 försåldes en post kronoskog på 11,058 träd (se bil.) å den s. k. Joles-trakten i Tännäs för ett pris av 40 öre pr träd. De personer, som inköpte nämnda virkespost, ha ännu icke lyckats försälja timret, och de hava härigenom kommit i en brydsam belägenhet.

År 1913 utstämplades 10,048 träd (se bil.) å samma kronoskog. Denna post har ännu icke kunnat försäljas trots att medelväglängden på nämnda utstämplingar utgör blott mellan 1 och 2 kilometer ner till Ljusnans stora biflod Tännån, vilken här är ränsad och fullt flottbar. Då nu staten är ägare av väldiga skogsarealer i västra Härjedalen, är det uppenbart vilka stora penningesummor, som årligen går statsverket förlorad genom rådande förhållanden. Hede revir utgör den nätta summan av mer än 534 tusen tld., varav Ljusnedals egendom utgör 120,332 tld., och kronans arealer inom Tännäs 148,672 tld., eller tillsammans blott inom dessa två församlingar 269,004 tld. Visserligen utgör stora områden härav av s. k. lappfjäll, men vid de skogstaxeringar och graderingar, som nyligen verkställdes å nyssnämnda kronoskogar, har framgått, att skogsbestånden äro av förut oanat värde, och skulle förvisso bliva det i mångdubbelt måtto, därest skogarnas avkastning kunde bättre och mera rationellt utnyttjas. En dylik möjlighet gives också numera för relativt billig kostnad, sedan Riksdagen år 1912 beslöt byggandet av statsbanan Sveg—Hede. Genom förlängning av nämnda bana 3,8 mil fram till den stora sjön Lossen skulle de ovan påpekade olägenheterna bliva avhjälpda. Denna sjö är centralt belägen vid Ljusnedals- och Tännäskogarnes östra gräns och utgör en naturlig uppsamlingsbassäng för så gott som allt virke från nämnda skogar, men på samma gång är det också just denna sjö, som är så ytterst ödesdiger för trävarupriserna i nämnda orter genom dess långvariga isbetäckning till långt fram på våarna eller försommaren.

Om en järnvägsförbindelse fram till sjön Lossen bleve anlagd, komme förädlingsindustrier för skogsprodukter av olika slag att där uppstå, vars produkter skulle tillföra såväl denna bana som Sveg—Hede och Inlandsbanorna väsentliga fraktinkomster och sålunda bliva till ej oväsentligt gagn jämväl för dessa banor.

Om nu de påpekade olägenheterna äro för statens vidkommande av betänklig art, så äro de för den bofasta ortsbefolkningen det i ännu högre grad, och man skulle nästan kunna beteckna den nuvarande situationen nära nog som förtviflad. Skogsavkastningen skulle nu, sedan bolagen återlämnat avverkningsrätterna, vara en välbehövlig exportartikel, och för många den enda.

I dess ställe befinnes skogen osäljbar och de oerhörda massor skogsavfall, vilka under andra förhållanden skulle representera mycket stora värden, ruttna nu ner i skogarna, under det att ägarne bli allt mer

och mer skuldsatta och fastigheterna i oroväckande grad in-tecknade, och detta är så mycket mer bekymmersamt, då man vet, att dessa äro förknippade med ekonomiska intressen på andra sidan Kölen.

I sydvästra Härjedalen består ortsbefolkningen nästan uteslutande av en självägande bondeklass och i Tännäs socken utgöra bolagen endast cirka 10% av hela skattetalet, men om det nu är av betydelse för vårt land att äga en självägande bondeklass, om nämligen Sveriges bästa värn och fäste är just denna bondeklass, då menar jag, att det också borde vara det allmännas plikt att söka bibehålla denna klass vid sin torva, i annat fall torde det hända, att eganderätten blir endast skenbar och olusten intar energiens plats. Därtill kommer, att gränsorterna få vidkännas speciallagstiftningar, som på ett ganska våldsamt sätt kringskära äganderätten och sänka fastigheternas saluvärde med 50% och mera, ett in-grepp i äganderätten, som landet i övrigt icke behöver vidkännas, en lagstiftning, som visserligen är avsedd att tjäna det allmänna till gagn, men som för de trakter, där undantagsbestämmelserna gälla, är och måste bli-va en inskränkning i äganderätten. Jag åsyftar skyddsskogslagstiftningen med ty åtföljande utsyningstvång samt desslikes lapplagens orätt-färdiga § 1 och dess än mer orättfärdiga tillämpning. Är det nu så, att för det allmännas skull vissa trakter inom landet påläggas särskilda bördor, så borde det även vara det allmännas plikt att söka underlätta desamma. En järnvägsanläggning, som ovan är nämnd, vore den kraf-tigaste hävstång för att hjälpa gränsortens folk uti dess hårda kamp för tillvaron, och den skulle bereda det samma utfartsmöjligheter på eget fädernesland, som den så livligt åstundar.

Härjedalen är visserligen ett folkfattigt landskap, men även där finnas möjligheter till utveckling af flerahanda slag. Det vore kanhända icke olämpligt i detta malmexportens tidevarv återupptaga gruv- och bruksdriften vid de gamla Ljusnedalsverken, vilken drift nu legat nere sedan i slutet av 1860-talet efter att ha varit i verksamhet i 180 år.

Denna bruksrörelse måste läggas ner, icke på grund av bristande malmtillgång utan dels genom 1860-talets lågkonjunkturer inom järn-branschen, men kanhända mest därigenom, att andra järnbruk i Sverige vid den tiden erhöilo järnvägar, och då kunde Ljusnedal ej längre uppe-hålla konkurrensen. Järnvägsanläggningen i fråga skulle möjliggöra återupptagandet av Ljusnedalsverken, och enligt min mening bör fjällens slumrande skatter i de gamla Ljusnedalsgruvorna snart väckas till liv

igen medels den moderna teknikens hjälpmedel och några av Ljusne-älvens präktiga stup komma till nyttig användning i industriens tjänst och till gagn såväl för det allmänna som för en arbetsbehövande ortsbefolkning. Kronans egna arrendatorer i Tännäs och Ljusnedal uppgå till en folkmängd av 500 personer, och det synes mig vore riktigare, om staten beredde de arbetsökande av dessa, jämte andra, arbetsförtjänst inom orten, hellre än att de måste söka sig ut till avlägsna orter och utlandet för erhållande av sådan.

Såsom turistland skulle säkerligen västra Härjedalen bliva ett av de mest frekventerade i Sverige, därest en järnväg framdrages till dess närhet, ty på grund av landsdelens alpina karaktär med dess storslagna högfjällspanoramor och leende fjälldalar, dess härliga luft och klara vatten, dess pittoreska fåbod- och lappliv skulle förvisso locka främlingarna i stor myckenhet till dessa nejder.

Trots de svåra kommunikationerna är högfjällspensionatet Fjällnäs även nu överfullt på somrarna, ehuru dess gäster till stor del måste taga vägen över Norge. Genom en järnvägsanläggning till högfjällsregionernas omedelbara närhet skulle en jämn och ökad turistström tillföra såväl det allmänna som den enskilda företagsamheten en icke oväsentlig inkomst, och numera är också turisttrafiken en viktig faktor att räkna med uti vår järnvägspolitik.

Även i kolonisationsavseende kommer säkerligen en järnväg i berörda riktning att få betydelse i en ej allt för långt avlägsen framtid, när man vet att även i västra Härjedalen finnes en myckenhet goda odlingsmöjligheter.

Härjedalen åt Sverige var förvisso den känsla, som besjälade Sveriges Riksdag, när den år 1912 så sällspont enigt fattade det betydelsefulla beslutet om byggandet av statsbanan Sveg—Hede. *Hela* Härjedalen åt Sverige är nu min önskan och bön.

Då emellertid ett järnvägsbygge måste föregås av en sakkunnig undersökning, vilken torde böra verkställas genom järnvägsstyrelsens försorg, får jag nu inskränka mig till att begära anslag till en sådan undersökning, vilken icke bör komma att kosta mera än 125 kronor pr km., och då avståndet från Hede kyrkoby till sjön Lossen utgör 3,8 mil skulle sålunda den summa, vilken vore erforderlig för undersökningen i fråga, uppgå till ett belopp av 4,750 kronor.

På grund av vad jag sålunda anfört, vågar jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte besluta att för verkställande av undersökning och upprättande av kostnadsförslag för en tertiärbana av normal spårvidd från Hede kyrkoby efter Ljusnans floddal till sjön Lossen vid Ljusnedals kronodomän på extra stat för år 1915 bevilja ett anslag av 4,750 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att under innevarande år låta förskottsvis av tillgängliga medel utanordna helt eller delvis nämnda belopp.

Stockholm den 26 januari 1914.

Ing. Bergman.

I motionens syfte instämma:

J. R. Sundström.

G. Nic. Torgén.

A. J. Wedin.

D. Viklund.

Utdrag ur Hede revirs stämplingslängder för åren 1912 och 1913.

Försäljningspostens nummer.	Skogens namn och avverknings-trakten	Trädslag	Antal stämplade träd med nedanstående diameter vid brösthöjd i engelska tum (cm.)														Summa antal träd	Summa kbm.	Avforslingsvägens längd i km.	Flottleden	
			6"	7"	8"	9"	10"	11"	12"	13"	14"	15"	16"	17"	18"						
9	Tännäs renbet.	tall		605	792	514	153	35	4	1								2,104	419	1,5	Tännån Lossen Ljusnan
	Jolestrakten	gran	1,984	2,017	1,925	1,349	623	238	89	34	10	7	2	—	2	8,280	1,591				
	År 1912.	torrgran	154	137	122	103	48	32	33	14	12	12	5	1	1	674	166				
		S:a	2,138	2,759	2,839	1,966	824	305	126	49	22	19	7	1	3	11,058	2,176				
14	Tännäs renbet.	tall		29	118	109	45	15	4	1	—	2	—	1			324	94	1,8	Tännån Lossen Ljusnan	
	Jolestrakten	gran	1,684	2,095	1,946	1,580	1,076	499	199	76	38	15	5	3	1	9,217					
	År 1913.	torrgran	105	119	89	73	38	28	16	13	12	7	2	2	3	507	2,656				
		S:a	1,789	2,243	2,153	1,762	1,159	542	219	90	50	24	7	6	4	10,048	2,750				

Rätt utdraget intygas:

W. Wendt.